

about their condition. J. Am. Acad. Dermatol., 1998; 39: 196-20

6. Ginsburg I.H. Psychological and psychophysiological aspects of psoriasis. Dermatol. Clin., 1995; 13(4): 793-804.

7. Gladman D. Psoriatic arthritis from Wright's era until today. In: J Rheumatol Suppl. 2009 Aug;83, p. 4-8.

INVESTIGAȚII LITERAR-ARTISTICE ÎN DERMATOVENEROLOGIE

Boris Nedelciuc

Catedra Dermatovenerologie USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Literary and artistic investigations in dermatovenerology

Due to their visibility, skin and venereal diseases have been exactly reproduced by a numerous famous painters and sculptors, as well as invoked/commented in various studies and books (historical documents, poetry, fiction etc.). Among the authors most worthy mentioning as references are: Ovid, Rubens, Moroni, Ghirlandaio, Leonardo da Vinci, Springer, Girolamo Fracastoro etc. In this context, the present paper aims to make a brief exposition of some literary and artistic investigations in dermatovenerology.

Rezumat

Datorită vizibilității, bolile de piele și venerice au fost reproduse cu exactitate de numeroși pictori și sculptori celebri, de asemenea, invocate/comentate în diverse studii sau cărți (documente istorice, poezie, proză etc.). Printre autorii de referință, menționez: Ovidiu, Rubens, Moroni, Ghirlandaio, Leonardo da Vinci, Springer, Girolamo Fracastoro etc. În context, prezenta lucrare constituie o expunere succintă a unor investigații literar-artistice în dermatovenerologie.

Investigația 1. Peter Paul Rubens [1577-1640], cel mai renumit pictor flamand, capodoperele cărui se păstrează în prestigioase galerii de artă: Muzeul Luvru (Paris), National Gallery (Londra), Alte Pinakothek (München), Muzeul Ermitage (Sankt Petersburg) etc. (1; 3). În cadrul picturii cu conținut mitologic, “Turmentatul Silen”, păstrată în vechea pinacotecă din München, maestrul scoate în evidență reprezentarea turmentatului Silen, educatorul zeului Dionisos, zeul vinului și al vegetației în mitologia greacă. Despre diagnosticul de insuficiență hepatică la abuz de alcool nu există nici un dubiu (4; 7). La corpul lui Silen atrage atenția pielea caracteristică, pigmentată și lipsită de păr. Pielea fină a mâinilor contrastează evident cu constituția masivă. Tipul regiunii păroase genitale este feminin, ca urmare a tulburării hepatice și a unei producții reduse de androgeni. Alt simptom tipic al insuficienței hepatice este “capul de meduză”, adică chelia abdomenului cu ombilicul bombat și înconjurat de un desen venos. Un alt argument că arta contează pentru istoria medicinei, este tabloul lui Rubens “Debarcarea Reginei la Marsilia”, păstrat în muzeul Luvru din Paris. Cele trei femei cu rotunjimi excesive sunt diagnosticate cu obezitate, varice, platfus și deformarea coloanei vertebrale. Etichete nu tocmai onorante pentru niște modele de frumusețe. Spre șansa noastră, bolile de piele, tiroidele inflamate sau degetele deformate de reumatism au fost reproduse cu fidelitate și de alți pictori celebri (2).

Investigația 2. Giovanni Battista Moroni [1520-1578], pictor italian, capodoperele cărui pot fi admirate în galerii prestigioase precum: The National Gallery (Londra), Musée du Louvre (Paris), The Fine Arts Museums (San Francisco), The Hermitage Museum (Sankt Petersburg) etc. (3; 4). În vestita sa pictură “Ritratto di Magistrata” (Portretul unui magistrat), păstrată astăzi în muzeul pinacotecii Tosio-Martinengo din Brescia, Italia, autorul a reușit să redea exact un aterom pe partea mediană a frunții magistratului (7). Este vorba despre o formațiune embrionară, epidermică și glandulară (epidermoidă) cu localizare preferențială pe pielea păroasă a capului,

frunte, zona peri-orbitală și scrot. Ateroamele pielii păroase sunt de obicei multiple, iar cele din regiunea frunții (precum este cel redat de Battista Moroni) apar mai des izolate. Ca diagnostic diferențial trebuie să ne gândim la: “falsele ateroame”, chistele foliculare sau sebacee, bazaliomul nevoid, siringomul, fibromul, chondromul, osteomul, lipomul, alte mixoame și leiomiome ce nu depășesc mărimea unui bob de fasole.

Investigația 3. Patricianul Ulrich Rohling, portretul căruia se află la Muzeul Național Germanic Nürnberg (2; 3). Portretul lui Ulrich Rohling a fost realizat de Mathias Krodel Jr., care a trăit în Schneeberg și a murit în 1618. În cadrul picturii, nasul celui reprezentat are o dimensiune impresionantă, cu îngroșări neregulate perniforme, infiltrate roșii-albăstrui – rinofima lui Ulrich Rohling. Proximal de aripa nazală stângă se observă o bombare de culoare roșie închisă, rotundă, de mărimea unei boabe de fasole. Simptomatologia este atât de clară încât pare de prisos orice altă discuție legată de diagnosticul diferențial. Astăzi știm că rinofima (nasul “castravete”) ca formă/variantă hipetrofică de rozacee este o îmbolnăvire a bărbaților și i-a naștere printr-o hiperplazie progresivă a țesutului conjunctiv, a glandelor sebacee și a unei ectazii vasculare (1; 4). Un proces similar regăsim și în tabloul “Un bătrân și nepotul său”, realizat de pictorul Domenico Ghirlandaio, în sec. XV.

Investigația 4. Domenico Ghirlandaio [1449-1494], cel mai mare pictor florentin al secolului al XV-lea, fiul unui bijutier italian, preocupat de modelarea ghirlandelor. S-a remarcat prin frescele cu subiecte inspirate din viața oamenilor influenți din societatea în care trăia (2; 7). Domenico Ghirlandaio a fost cel care l-a învățat pictura și sculptura pe Buonarroti Michelangelo [1475-1564], un alt mare creator din istoria artei (3). În tabloul “Un bătrân și nepotul său”, care se găsește în muzeul Luvru din Paris, nasul roz și inflammat al unchiului este semnul unei rinofime – angiectazie și fibroză a tegumentelor piramidei nazale, consecutivă acneei rozacee (rozaceea Vidal). Maladia se caracterizează prin hipertrofia tuturor straturilor constitutive, care dă nasului un aspect specific, voluminos, roșu, plurilobat, conopidiform, cu multiple iregularități și teleangiectazii (1; 4; 6). Boala este observată mai frecvent la mării băutori și la cei care fac abuzuri alimentare, de tutun și condimente. În ultima vreme, rinofima este atribuită infecției cu *Klebsiella rhinoscleromatis*. Evoluția este cronică, cu agravări progresive.

Investigația 5. Tutankhamon [1342-1323 î. Hr.], faraon – rege egiptean. Blestemul lui Tutankhamon. Sinonim: blestemul faraonilor. Este vorba despre o legendă, care a circulat frecvent în anii 20-30 ai sec. XX, când au decedat subit și enigmatic mai mulți membri ai expediției din Valea Regilor, bazinul râului Nil: lordul George Edward Carnarvon, arheologul Howard Carter, colonelul Audrey Herbert, secretarul Richard Bethell etc. Mai târziu, însă, lucru confirmat de egiptologii francezi André Pochan [1891-1975] și Jean-Philippe Lauer [1902-2001] în cărțile lor “Les énigmes de la Grande Pyramide” (Paris, 1971), respectiv “Le mystère des pyramides” (Paris, 1988), s-a constatat că aceștia au murit din cauza unor agenți fungici, care pătrunzând în organismul uman atacă mai multe organe și sisteme, inclusiv plămânii, provocând forme grave de pneumonii combinate cu pleurezii: aspergiloză, histoplasmoză (boala Darling), criptococoză (boala Buschke) etc. (1; 4; 5).

Investigația 6. Ovidiu [43 î. Hr.-17 d. Hr.], reprezentant de vază al culturii și civilizației latine antice. Moștenirea lăsată de Ovidiu este una de neprețuit, cele mai importante, dar și controversate lucrări ale lui fiind “Ars amandi” (Arta iubirii), “Remedia amoris” (Leacuri de dragoste) și “Ars cosmetica” (Arta cosmeticii) (4). În poemul “Ars amandi” pe un ton hazliu sunt parodiate sfaturile în materie de dragoste: unde și cum poate fi găsită iubita cea mai potrivită, cum trebuie cucerită și menținută dragostea etc. Al doilea poem, “Remedia amoris”, are de asemenea un ton hazliu și propune sfaturi utile pentru vindecarea de amor: practicarea agriculturii, participarea la treburile statului, efectuarea unor călătorii îndelungate etc. Cât privește “Ars cosmetica”, prin aceasta Ovidiu subînțelegea nu numai un cod de sfaturi, menit să ne facă mai frumoși la chip și la suflet, dar și abilitatea omului de a trăi în armonie cu sine însuși, cu lumea din jur și Cosmosul. Curajul descrierilor au trezit însă indignări din partea autorităților Romei, autorul murind în exil la Tomis (astăzi Constanța, România).

Investigația 7. Syphilus, păstor/cioban legendar din “Metamorfozele” lui Ovidiu. În anul 1530, poetul Girolamo Fracastoro [1478-1553] din Verona l-a preluat într-un poem, imaginându-și că acesta a fost îmbolnăvit de zeul Apollon, ca pedeapsă pentru păcatele sale (zoofilie). Astăzi prin noțiunea sifilis (sinonim: lues) subînțelegem o boală venerică majoră, foarte contagioasă, produsă de o bacterie în formă de spirală, *Treponema pallidum*, evidențiată în 1905 de sifilidologul Eric Hoffmann și zoologul Fritz Chaudinn. Se transmite predominant pe cale sexuală (90-95%). Alte modalități de contaminare sunt: transfuzii de sânge, transplancentar de la mamă la făt, contactul direct cu secrețiile infectante (1; 4; 6). Până astăzi oamenii de știință nu s-au pus de acord în privința originii sifilisului. Boala ar fi fost adusă în Europa de 45 marinari, reveniți în 1492 din expediția lui Cristofor Columb în America. O altă teorie a originii sifilisului este cea africană, care spune ca boala ar fi existat în zona ecuatorială a Africii, fiind adusă în Europa și America prin comerțul cu sclavi. Ipoteza nu este însă susținută de oamenii de știință pentru că forma de sifilis de pe continentul african nu este venerică. Alți istorici susțin că sifilisul a existat dintotdeauna, în întreaga lume. Descoperiri arheologice din necropole neolitice relevă prezența unor leziuni specifice bolii pe oseminte umane. Perioada de incubatie durează aproximativ 3-4 săptămâni. În funcție de tipul manifestărilor clinice și termenul infecției, sifilisul se împarte în primar, secundar și terțiar. Există, de asemenea, sifilisul congenital și latent.

Investigația 8. Brunold Springer [1873-1931], notar și scriitor german, Berlin. Nietzsche și nebunia, Dostoievski și epilepsia, Thomas Mann și tuberculoza, Baudelaire și sifilisul. Sau, mai aproape de noi, Herve Guibert și SIDA. Se asociază adesea numele unor personalități marcante ale istoriei cu boala care îi macină, adevărul fiind că geniul pare să întrețină o legătură misterioasă cu distrugerea trupului. Inspirat din viața, opera și suferința marilor înaintași, B. Springer a publicat, în 1926, o carte pe cât de controversată, pe atât de scandalosă intitulată “Die genialen Syphilitiker” (“Genialii sifilitici”). Chiar dacă nu toate informațiile prezentate de autor pot fi verificate, lucrarea prezintă un mare interes medical și artistic. Autorul a descris, cu lux de amănunte, peste 30 “geniali sifilitici”, printre care menționăm: Papa Alexandru al VI, Benvenuto Cellini, Napoleon Bonaparte, Ludwig van Beethoven, August von Goethe, Nicolaus Lenau, Arthur Schopenhauer, Guy de Maupassant, Oscar Wilde, Vladimir Lenin etc. (4).

Investigația 9. Gioconda sau Monna Lisa. Monna este prescurtarea cuvântului Madonna, ceea ce în română înseamnă Doamna mea. Lisa Gherardini era soția comerciantului Francesco Del Giocondo. Cei doi s-au căsătorit în 1495, iar portretul a fost comandat de comerciant pentru a marca sarcina soției, respectiv apropiata naștere a celui de-al 2 copil al lor, în decembrie 1502 (2; 3; 4). “Gioconda”, una dintre picturile cele mai faimoase din lume, realizată de celebrul pictor și om de știință italian Leonardo da Vinci [1452-1519], a fost și rămâne locul de atracție pentru cei aproximativ 7 milioane de turiști care vizitează anual Muzeul Luvru din Paris. Deși sarcina a fost una dintre explicațiile pentru zâmbetul ei misterios, specialiștii mai au și alte teorii: ciudatul zâmbet se datorează faptului că modelul urma un tratament cu mercur contra sifilisului, care i-ar fi înnegrit dinții (în schițele inițiale dinții erau vizibili); modelul ține buzele strânse pentru că îi lipsesc dinții din față; modelul suferea de o paralizie congenitală sau dobândită, care i-ar fi afectat partea stângă a feței, ceea ce explică de ce una dintre mâini este relaxată, iar cealaltă tensionată; faimosul zâmbet de pe chipul ei poate fi o iluzie optică creată deliberat de artist. Un alt expert în picturile renescentiste și baroce, belgianul Jan Dequeker, ne atrage atenția asupra umflăturii la mâna dreaptă. Umflătura ar fi semnul clar al unei concentrații prea mari de grăsimi în sânge – hiperlipidemie, afecțiune care ar fi condus la insuficiență coronariană, posibilă cauză a morții Giocondei, la doar 37 de ani.

Investigația 10. Venus (sau Venera), zeița dragostei la romani, frumusețea căreia a inspirat numeroase creații artistice – Boticelli, Rafael, Tiziano, Rubens, Eminescu, Brâncuși etc. În astronomie, Venus este a doua planetă din sistemul nostru solar (Luceafărul, în tradiția populară românească), situată la 108 milioane kilometri de Soare. Durata anului: 225 zile pământeste. De la Venera provine termenul boli venerice (sinonim: boli cu transmitere sexuală) – grup de afecțiuni la care una dintre căile principale de transmitere o constituie raportul sexual (1;

4; 6). Până de curând erau considerate boli venerice numai sifilisul, gonoreea, șancrul moale (boala Ducrey) și limfogradulomatoza inghinală (boala Nicolas-Favre), denumite și boli venerice majore. Ulterior, s-a demonstrat că mai există o serie de boli infecțioase și parazitare care, pe lângă modul clasic de contaminare, se pot transmite și pe cale veneriană. Acestea sunt denumite boli venerice minore: trichomonioza, chlamidioza, mycoplasmoza, condilomatoza, herpesul genital, moluscul contagios, candidoza uro-genitală, scabia, ftiriază pubiană. În afară de aceste boli, mai există posibilitatea transmiterii pe cale sexuală pentru următoarele afecțiuni: hepatita B, giardioza, amebioza, shigeloza, infecțiile genitale cu streptococ β -hemolitic, cu citomegalovirus (CMV) etc.

Investigația 11. Achilles sau Akhilleus (în română: Ahile), celebru erou din mitologia greacă, care a participat la războiul troian de partea grecilor. Cunoscut mai ales datorită epopeii homerice Iliada (4). Tendonul lui Achilles este tendonul mușchilor gemeni care se inseră pe osul calcaneu. Are un rol foarte important în echilibru, lezările acestuia (tendinită, rupturi) ducând la modificări serioase de mers, alergare și sărituri. În timpul războiului troian, eroul grec Achilles a fost omorât din cauza că o săgeată i-a atins acest tendon, unde exista singurul lui loc vulnerabil. Legenda spune că mama acestuia, Thetis, în dorința de a-și proteja copilul, l-a scufundat în râul Styx. Apele râului l-au făcut, într-adevăr, imun la săgețile oamenilor. Dar Thetis a uitat că pe durata scufundării ea îl ținea de călcâi, așa că această parte a corpului a rămas neprotejată. În altă ordine de idei, Achilles Project este numele unui studiu european, realizat acum câțiva ani [1998-2003], care a avut drept scop elucidarea incidenței tinea pedis et unghium în rândul populației aparent sănătoase și a bolnavilor somatici. Conform acestui studiu, infecțiile mixte au crescut alarmant în ultimele decenii. Astfel, incidența acestora este maximă în Belgia – 85%, aproximativ egală în Grecia și Spania – 68% și respectiv 65%, puțin mai scăzută în Germania – 44%. În Republica Moldova, conform unui studiu retrospectiv, realizat în anul 2006, infecțiile mixte (dermatofiti + levuri, dermatofiti + micromicete, levuri + micromicete, dermatofiti + levuri + micromicete) constituie aproximativ 31% din totalul micozelor plantare. Top agenți cauzali: *Trichophyton rubrum*, *Candida albicans*, *Aspergillus* (mai frecvent *fumigatus* și *niger*), *Trichophyton mentagr. var. interdig.*, *Trichophyton mentagr. var. gypseum*.

Investigația 12. În decursul istoriei, diverse civilizații, cum au fost cea atlantidiană sau cea sumeriană, au încercat să imită creația divină și să obțină pe altă cale ființe umane. Dumnezeu însă a distrus de fiecare dată aceste civilizații prin cataclisme planetare. Actuala civilizație dorește același lucru: crearea vieții veșnice prin manipulare genetică. Enigmaticele animale (omul-taur sau Centaurul, omul-leu sau Sfinxul etc.) care se găsesc în templele din Orientul antic, dar și în numeroase galerii de artă din lume (Sfinx egiptean, culcat pe labe, Muzeul Luvru, Paris; Centaur, pictură murală, Pompei, Museo Nazionale, Napoli etc.), reliefează pentru posteritate rezultatele experiențelor din laboratoarele extraterestrelor veniți pe pământ. Aluzia din Biblie, potrivit căreia zeii s-au unit cu fiicele pământului, se referă probabil la aceste clonări. În clonarea lui *Homo erectus*, s-au implicat genele masculine ca element divin și genele feminine ca element terestru. Clonarea maimuței *Homo erectus* a condus la crearea lui *Homo sapiens*, dar ca orice hibrizi aceștia nu se puteau înmulți între ei. Clonarea a continuat până când clonații au putut avea descendenți. În concluzie, omul actual este rezultatul unei clonări. Așadar, creația și evoluția, evoluția și creația au mers interconectate de-a lungul istoriei. Care însă sunt limitele acestora? Până unde poate ajunge imaginația și experimentul omului? Va permite oare Dumnezeu un nou atentat la creația Sa? Nu cumva aceste experiențe vor însemna începutul sfârșitului civilizației noastre? Tot Universul este creat de Dumnezeu. Iar omul este creația Lui cea mai desăvârșită. Cel puțin, așa credem noi, oamenii. Toate speciile Pământului sunt create de Dumnezeu. Omul a putut obține rase în cadrul aceleiași specii, dar nu a reușit să creeze specii noi. Specii pe care Creatorul le-a format la începutul lumii și se bazează pe codul genetic, transmis ereditar prin ADN. Evident, clonarea celulară și tisulară este deja o realitate care salvează multe vieți omenești, inclusiv suferinzi de afecțiuni dermatologice grave. Cât privește clonarea propriu zisă a omului, mai sunt multe semne de întrebare. Este, cum s-ar zice, o

problemă prea complexă (medicină, religie, filosofie, antropologie etc.) pentru a da un răspuns univoc (5).

Bibliografie

1. Bucur Gh., Opriș Dana Angela. Boli dermatovenerice – enciclopedie. Editura Medicală Națională, ediția a II-a, București, 2002, 928 pag.
2. Enciclopedie-Album, 1000 de tablouri ale unor pictori de geniu, Editura Aquila, Oradea, 2006, 544 pag.
3. Gariff David. Cei mai influenti pictori din lume și artiștii pe care i-au inspirat. Editura RAO, București, 2008, 192 pag.
4. Nedelciuc Boris. Dermatovenerologie eponimică, toponimică și acronimică. Tipografia Centrală, Chișinău, 2010, 212 pag.
5. Popescu-Bălcești Aurel. Clonarea omului, începutul sfârșitului. Editura Triumf, 2002, București, 106 pag.
6. Rassner G., Steinert U., Schlagenhauff B., Dermatologie – manuel et atlas. Les édition Maloine, Paris, 2006, 502 pag.
7. Roth Walter. Dermatologia în artă. Dermatovenerologie, revista SRD, 2008, nr.3, 53: 201-204.

ASPECTE EPIDEMIOLOGICE ȘI CLINICO-EVOLUTIVE ALE MICOZELOR PLANTARE

Vladislav Gogu, Galina Sorici, Iulia Emeț

Catedra Dermatovenerologie USMF "Nicolae Testemițanu"

Summary

Epidemiological and clinical aspects of Tinea pedis

Tinea pedis cause pain and discomfort limiting working capacity of patients. Some diseases such as: diabetes mellitus, eczema, psoriasis, pathology of peripheral vessels are often associated with Tinea, worsening a process current. In this article are present some epidemiological and clinical aspects of Tinea pedis at 235 patients which were treated in the Republican Clinic of Dermatology during last 2 years. For more effective clinical monitoring and for optimisation of treatment at 14 patients has been defined the severity index of Tinea pedis and onychomycosis, using clinical scales such as SCIO, AFSS, SCETP.

Rezumat

Micozele plantare cauzează durere și disconfort, fiind capabile să limiteze activitatea de zi cu zi a pacienților. În plus, unele boli cum ar fi: diabetul zaharat, eczema, psoriazisul, patologiiile vasculare periferice se asociază frecvent cu aceste patologii, agravând evoluția infecției micotice. În acest articol sînt elucidate unele aspecte epidemiologice și clinico-evolutive la 235 pacienți tratați în Clinica Republicană de Dermatovenerologie în ultimii doi ani. Pentru un monitoring clinico-evolutiv cât mai efectiv și pentru optimizarea tratamentului la 14 pacienți a fost estimat gradul de severitate în tinea pedis și onicomicoză utilizând scorurile clinice SCIO, AFSS, SCETP.

Actualitatea temei

Micozele plantare sînt infecții fungice, provocate de către dermatofiți, mucegaiuri sau levuri, care afectează prioritar pielea și unghiile plantelor și au particularități clinico-epidemiologice, patogenetice, terapeutice similare [3, 4].